

**Анотація навчальної дисципліни
ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ДИФЕРЕНЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ»**

Кількість кредитів ECTS – 5 кредитів

III семестр

I. Основна мета засвоєння курсу полягає у формуванні у студентів теоретичних знань про індивідуальні, групові і типологічні психологічні відмінності між людьми, ознайомленні з класичними та новітніми їх класифікаціями; становленні системи уявлень про формально-динамічні, предметно-змістові та духовно-світоглядні відмінності індивідуальності.

II. Місце навчальної дисципліни в програмі підготовки фахівців спеціальності «практична психологія».

Дисципліна «Диференціальна психологія» дає можливість студентам набути додаткових фахових компетенцій з загально-професійно циклу підготовки.

III. Завдання дисципліни – сформувані у студентів науковий підхід до вивчення особливостей психічного життя людини й законів розвитку і функціонування психіки; розширити діапазон знань про сутність відмінностей у індивідуально-типологічній сфері особистості.

IV. Основні знання та уміння, яких набуває студент після опанування даної дисципліни

Основні знання про:

- завдання і функції диференціальної психології;
- прийоми і способи наукової класифікації;
- переваги і обмеження психологічних типологій, особливості створення професійних типологій;
- поняття індивідуальності як інтегральної біопсихосоціальної характеристики людини;
- психофізіологічні основи індивідуальних відмінностей;
- розуміти етнокультурні передумови індивідуальних відмінностей.

Основні уміння:

- використовувати методи дослідження індивідуально-психологічних відмінностей;
- застосовувати знання про статеві відмінності в психологічних якостях;
- розуміти індивідуальні відмінності психічних процесів;
- застосовувати знання про індивідуально-психологічні відмінності у практиці психологічної роботи.

V. Короткий зміст дисципліни

Тема 1. Диференціальна психологія як наука: предмет, історія становлення. Методологія і методика дослідження індивідуальності.

Предмет диференціальної психології. Становлення диференціальної психології як науки. Перші наукові дослідження індивідуальних відмінностей (Ф. Бессель, В. Вундт, Ф. Гальтон). Світові традиції у розвитку диференціальної психології. Специфіка диференціальної психології, її зв'язок з іншими науками, роль у практичній психології.

Методологічні засади та психометричні основи диференціальної психології. Методи диференціальної психології. Прийоми і способи наукових класифікацій. Поняття психологічної норми. Індивідуальні, типологічні та групові відмінності. Раса, диспозиція, тип. Індивідуальність як інтегральне поняття диференціальної психології. Роль спадковості та середовища у формуванні індивідуальності.

Тема 2. Темперамент як фізіологічна основа індивідуальності.

Індивідуальні характеристики: асиметрія півкуль і темперамент. Формування асиметрії в онтогенезі. Темперамент як властивість індивідуальності. Історія вчення про темперамент. Темперамент і вища нервова діяльність за І. Павловим. Вивчення темпераменту у психофізіологічній школі Б.М. Теплова та В.Д. Небиліцина. Психофізіологічна школа В.С. Мерліна: біологічна основа, ознаки, властивості і типи темпераменту. Структура формально-

динамічних властивостей за В.М. Русаловим. Дослідження взаємозв'язку властивостей темпераменту з властивостями нервової системи (В. Мерлін, Г. Айзенк, Е. Ільїн, В. Небиліцин та ін.). Вивчення темпераменту у школі Яна Стреляу.

Місце характеру в структурі індивідуальності. Співвідношення характеру і темпераменту. Типології характеру. Поняття акцентуації характеру.

Тема 3. Індивідуальні відмінності психічних процесів.

Диференціальна когнітологія як напрям диференціально-психологічних досліджень. Психомоторні стилі як комплекс форм моторної активності. Індивідуальні параметри сприйняття. Диференціація уявлень і уяви. Індивідуальні особливості уваги. Індивідуальні особливості пам'яті. Стильові характеристики мислення.

Здібності в структурі індивідуальності. Два підходи у вивченні здібностей: особистісно-діяльнісний та функціонально-генетичний. Теорії здібностей. Співвідношення понять «здібності» та «якості». Здібності та академічна успішність. Структура і характеристики здібностей. Загальні та спеціальні здібності. Здібності, обдарованість, талант, геніальність. Теорії геніальності.

Уявлення про інтелект, його структуру та індивідуальні відмінності в інтелекті. Дослідження інтелектуальних здібностей. Теорії інтелекту. Диференціальна специфіка феномену креативності.

Тема 4. Стильові особливості індивідуальності. Індивідуальні особливості діяльності.

Спрямованість особистості в структурі індивідуальності. Індивідуальний стиль діяльності і його можливості. Професійні типології. Професійні інтереси і їх діагностика. Стиль та ефективність діяльності. Професійна самореалізація чоловіків і жінок. Класифікації стилів діяльності: стилі виробничої, педагогічної, спортивної діяльності; стилі навчальної діяльності.

Детермінанти міжособистісних та міжгрупових відмінностей. Стиль спілкування в структурі індивідуальності. Стілі лідерства. Стілі педагогічного спілкування. Стілі батьківського виховання. Поняття стилю життя в психології. Індивідуальний стиль у вітчизняній психології. Ієрархічна структура стильових характеристик. Поняття когнітивного стилю в психології індивідуальності. Когнітивні стилі як детермінанти індивідуальних відмінностей. Види когнітивних стилів. Поняття психологічного подолання і його варіації. Психологічний захист.

VI. Назва кафедри та викладацький склад, який буде забезпечувати викладання курсу

Кафедра психології та педагогіки, факультет педагогіки та психології, кандидат психол. наук, доцент І.О. Лапченко

VII. Обсяги навчального навантаження та терміни викладання курсу

На вивчення дисципліни відводиться 150 годин (5 кредитів ECTS), з яких 12 годин аудиторних (8 годин лекційних, 4 - практичних), 138 годин самостійної роботи.

Дисципліна викладається у III семестрі.

VIII. Основні інформаційні джерела до вивчення дисципліни

Анастаси А. Дифференциальная психология. Индивидуальные и групповые различия в поведении / Пер. с англ. М.: Апрель Пресс, Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2001. 752 с.

Ильин Е.П. Психология индивидуальных различий. СПб.: Питер, 2004. 701с.

Максименко С.Д. Диференційна психологія. К., 2013. 600с.

Палій А.А. Диференціальна психологія: навчальний посібник. К.: Академвидав, 2010. 432 с.

Романевська Л.І., Подкоритова Л.О. Диференціальна психологія. Львів: Новий Світ, 2011. 236 с.

IX. Метод навчання: лекції, практичні заняття із застосуванням інформаційних технологій.

Консультації (згідно розкладу).

X. Система оцінювання

Поточний контроль: оцінювання виконання практичних завдань, модульних тестових завдань, виконання творчих індивідуальних завдань.

Підсумковий контроль: залік у III семестрі

XI. Реєстрація на навчальну дисципліну в деканаті.